

Тернопільська обласна військова адміністрація
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної
військової адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна
академія ім. Тараса Шевченка
Кафедра педагогіки, дошкільної та початкової освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

М.Б. Боднар

2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВО- ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

рівень вищої освіти другий (магістерський)

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014 Середня освіта (Англійська мова і література),

014 Середня освіта (Німецька мова і література)

освітньо-професійна програма Середня освіта (Мова і література) (англійська),

Середня освіта (Мова і література) (німецька)

Безносюк О.О. Робоча програма навчальної дисципліни «Методологія науково-педагогічних досліджень : [з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Англійська мова і література), 014 Середня освіта (Німецька мова і література) за освітньо-професійною програмою магістра «Середня освіта (Мова і література) (англійська)», «Середня освіта (Мова і література) (німецька)»]». Кременець, 2022 р. 13 с.

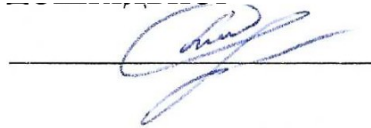
Розробник:

Безносюк О.О., кандидат педагогічних наук, професор.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки, дошкільної та початкової освіти.

Протокол №1 від 31 серпня 2022 року.

Завідувач кафедри педагогіки,
дошкільної та початкової освіти

Фасолько Т.С.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Вибіркова	
Модулів – 2		Курс	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: 014 Середня освіта (Німецька мова і література)	Семестр	
		1-й	1-й
	Лекції		
	16 год.	4 год.	
	Освітньо-професійна програма: Середня освіта (Мова і література (німецька))	Практичні заняття	
		18 год.	4 год.
		Самостійна робота	
56 год.	82 год.		
Освітній рівень: другий (магістерський)	Вид контролю: диференційований залік		

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:
для денної форми навчання – 38 % до 62 %.
для заочної форми навчання – 9 % до 91 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – формування у студентів системно-теоретичного уявлення про основні методологічні технології принципи, категорії, функції, форми та методи конкретно-педагогічних досліджень та їх практичні можливості у пізнанні і прогнозуванні педагогічних процесів, застосовувати набуті знання у практичній педагогічній діяльності

Завдання –

- озброїти студентів знаннями про головні категорії та поняття науки;
- дати знання про методи, методики та закономірності перебігу експериментальних досліджень;
- сформувані у студентів системно-теоретичне уявлення про основні методологічні принципи, категорії, функції, форми та методи соціально-педагогічних досліджень та їх практичні можливості у пізнанні і прогнозуванні соціально-педагогічних процесів;
- збагатити студентів педагогічними знаннями, використати досвід сучасного викладання педагогіки як навчального предмета;
- шляхом особистісно орієнтованого навчання і виховання студентів підвести їх до усвідомлення, осмислення цілей навчання і виховання, переведення їх на діагностичний рівень;

- визначити коло знань та навичок, необхідних для успішної діяльності в майбутньому у професійно-визначальних ситуаціях;
- дати знання з організації та проведення емпіричних конкретно-соціально-педагогічних досліджень у школі, їх аналізу та використання отриманих результатів;
- формувати здібності особи до компетентної професійної діяльності, яка є динамічним поєднанням знань, розуміння, навичок, умінь, досвіду та здібностей (прогнозувати результати досліджень, нести відповідальність за їх достовірність тощо), які лежать в основі кваліфікації випускника.

1.2. Вивчення курсу передбачає формування у студентів знань

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- сутність, своєрідність навчально-виховного процесу у загальноосвітній школі; тенденції, особливості науково-педагогічних досліджень в Україні та зарубіжних країнах;
- про особливості функціонування педагогічних об'єктів.
- теоретико-методологічні основи програми дослідження, кількісних і якісних методів збору інформації та аналіз емпіричних даних.
- методи збору даних: аналіз документів, спостереження, опитування, інтерв'ю, статистичні прийоми аналізу взаємозв'язків, а також вимоги до організації науково-педагогічних досліджень.
- закономірності перебігу пізнавальних та емоційно-вольових процесів у науково-педагогічному дослідженні.
- можливості застосування знань з навчальної дисципліни на практиці.

вміти:

- використовувати методи збору та аналізу емпіричної інформації;
- аналізувати педагогічну статистику та здійснювати математичну обробку;
- складати аналітичний звіт щодо результатів соціально-педагогічного дослідження;
- формувати практичні рекомендації по здійсненому дослідженню;
- захищати концепції соціально-педагогічного дослідження та репрезентації результатів у фахових виданнях та інших друкованих засобах масової інформації.

Місце дисципліни (в структурно-логічній схемі підготовки фахівців відповідного напрямку). Навчальна дисципліна "**Методологія науково-педагогічних досліджень**" є нормативною дисципліною для підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "магістр", її засвоєння є необхідним для виходу на рівень узагальнення і трансформації знань з предметів професійного спрямування.

Зв'язок з іншими дисциплінами: вивчення методологічних основ і методики науково-педагогічних досліджень пов'язане із розумінням психологічних особливостей навчальної діяльності учнів у школі, виконує функцію методологічної основи для виходу на більш високий рівень узагальнення, розвитку професійної рефлексії при відборі, структуруванні і методичному осмисленні змісту науково-педагогічних досліджень і навчальної діяльності з предметів спеціальності і спеціалізації.

ОК «Методологія науково-педагогічних досліджень» спрямований на формування у здобувачів таких **професійних компетентностей**:

1. Загальні

ЗК1. *Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.* Здатність аналізувати, синтезувати, оцінювати, виявляти педагогічні проблеми і виробляти рішення щодо їх усунення. Набуття гнучкого способу мислення, який надає можливість

розуміти проблеми й задачі та використовувати потрібну інформацію й методологію для їх обґрунтованого вирішення.

ЗК2. *Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.* Здатність до самостійного вивчення нових методів і форм роботи та використання новітніх педагогічних технологій у практичній діяльності, підвищення професійної майстерності.

ЗК3. *Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел,* володіння навичками використання інформаційних і комунікаційних технологій у педагогічній діяльності.

ЗК4. *Здатність до утвердження гуманістичних ідеалів, демократичних цінностей, мовного і культурного багатства України й інших країн; поцінування й повага до кроскультурного соціуму; здатність працювати в міжнародному інформаційному контенті.*

ЗК5. *Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.* Здатність до самостійного вивчення нових методів дослідження, до зміни наукового та науково-педагогічного профілю професійної діяльності, провадження дослідницької та інноваційної діяльності.

ЗК6. *Здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово.* Включає комунікаційні навички, включно із здатністю спілкуватися у сфері професійної діяльності.

ЗК12. *Здатність обмірковувати й оцінювати власну роботу.* Розвиток сучасних пізнавальних навичок, пов'язаних з розвитком знань і творчістю.

2. Фахові

СК1. Здатність до аналізу, співставлення, порівняння педагогічних явищ, формування сучасного педагогічного мислення щодо входження системи вищої освіти України в європейський простір вищої освіти

СК5. Здатність планувати та здійснювати власне наукове дослідження, присвячене суттєвій проблемі сучасної науки в галузі педагогіки та філологічної освіти, узагальнювати й оприлюднювати результати діяльності з розроблення актуальної проблеми державною та іноземними мовами (у фахових виданнях, виступах тощо).

СК14. Вільне володіння українською мовою, демонстрування її ресурсів, стильового багатства, вагомості суспільної ролі в державі.

Програмні результати навчання

ПРН1. демонструвати знання основ філософії, педагогіки, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, в обсязі, необхідному для розуміння причинно-наслідкових зв'язків у розвитку особистості, суспільства й уміння їх використовувати у професійній і соціальній діяльності.

ПРН3. визначати сутність процесів навчання й виховання в ЗЗСО, їх психолого-педагогічні основи в загальних поняттях та термінах, що є необхідним для успішної практичної діяльності.

ПРН4. демонструвати розуміння ролі наукових досліджень у житті суспільства, усвідомлення значення науково-дослідницької складової в педагогічній професії в обсязі, необхідному для організації та проведення власних досліджень та впровадження їх результатів у практику.

ПРН7. розробляти, планувати, організовувати власне теоретичне та експериментальне дослідження в професійній діяльності з метою вирішення актуальних проблем системи освіти за спеціальністю та спеціалізаціями.

ПРН10. демонструвати детальні знання спеціально вибраної галузі (відповідно до обраної спеціальності та спеціалізації) шляхом говоріння, читання, вивчення та звітування про зміст важливих праць на обрану тематику.

ПРН12. володіти методами науково-педагогічних досліджень, навичками проведення діагностичних вимірів з метою їх ефективного використання у вивченні особистості учасників навчального процесу з метою створення позитивного психологічного клімату.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЙОГО РОЗВИТОК У СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ

- 1.1. Загальні відомості про суть та методи наукового пізнання. Об'єкт та предмет наукового пізнання.
- 1.2. Основні методи емпіричного та теоретичного наукового дослідження.
- 1.3. Системний підхід у науковому дослідженні
- 1.4. Технологія підготовки та проведення педагогічного дослідження
- 1.5. Технології у роботі педагога

ТЕМА 2. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

- 2.1. Поняття "педагогічне дослідження".
- 2.2. Структура процесу педагогічного дослідження та загальна характеристика його основних етапів.
- 2.3. Вибіркова сукупність об'єктів педагогічного дослідження.

ТЕМА 3. ЕКСПЕРИМЕНТ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЙНОСТІ

- 3.1. Поняття експериментального методу в педагогічних дослідженнях, його види.
- 3.2. Особливості педагогічного експерименту та його структура.
- 3.3. Етапи педагогічного експерименту та їх планування.

ТЕМА 4. МЕТОД СПОСТЕРЕЖЕННЯ У ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

- 4.1. Значення та особливості наукового спостереження; його переваги та недоліки.
- 4.2. Класифікація спостережень.
- 4.3. Методика та етапи організації спостереження у педагогічних дослідженнях.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. «ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ».

ТЕМА 5. МЕТОДИ ОПИТУВАННЯ У ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

- 5.1. Інтерв'ю як різновид опитувальних методів:
- 5.2. Загальна характеристика методу анкетування:
- 5.3. Вимоги об'єктивності, надійності та валідності до опитувальних методів..

ТЕМА 6. РЕЙТИНГОВІ МЕТОДИ У ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

- 6.1. Поняття рейтингового методу, його переваги та недоліки.
- 6.2. Види методів рейтингу та методики їх застосування в педагогічному дослідженні.
- 6.3. Метод самооцінки як окремий вид рейтингу.

ТЕМА 7. МЕТОДИ АНАЛІЗУ ДОКУМЕНТІВ. ПРОДУКТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ У ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

- 7.1. Особливості роботи над архівними документами.
 7.2. Методи аналізу змісту педагогічних документів:
 7.3. Проективні методи вивчення продуктів діяльності людини.

ТЕМА 8. МЕТОДИ СОЦІОМЕТРІЇ, ТЕСТОВІ МЕТОДИКИ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

- 8.1. Загальна характеристика соціометричного методу.
 8.2. Методика застосування соціометричних методів.
 8.3. Тестові методики педагогічного дослідження: поняття, види, етапи проведення та вимоги.

ТЕМА 9. ОБРОБКА ТА ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

- 9.1. Методи зведення та обробки результатів педагогічних досліджень
 9.1.1. Табличні та графічні методи зведення результатів педагогічного дослідження
 9.1.2. Статистичні методи обробки результатів педагогічного дослідження
 9.2. Форми узагальнення результатів педагогічних досліджень
 9.3. Правила оформлення списку літературних джерел

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Обсяг у годинах											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	сем	п	лаб	с.р		л	сем	п	лаб	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1												
Тема 1: Поняття технології педагогічних дослідження та його розвиток у сучасній педагогічній науці.	11	2	2			7	4	2				2
Тема 2. Теоретичні засади організації та проведення педагогічних досліджень.	11	2	2			7	2		2			
Тема 3. Експеримент як складова частина наукового дослідження-педагогічної діяльності.	11	2	2			7	2					2
Тема 4. Метод спостереження у педагогічних дослідженнях.	22	4	4			14	4					4
Змістовий модуль 2												
Тема 5-6. Методи опитування у педагогічних дослідженнях. Рейтингові методи у педагогічних дослідженнях.	11	2	2			7	2					2
Тема 7-8. Методи аналізу документів. продуктів	11	2	2			7	4		2			2

діяльності та літературних джерел у педагогічних дослідженнях. Методи соціометрії, тестові методики педагогічних досліджень.												
Тема 9. Обробка та оформлення результатів педагогічного дослідження.	13	2	4			7	2					2
Разом	90	16	18			56	90	4	4			82

6. Теми семінарських занять та критерії оцінювання навчальних досягнень

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1: Поняття технології педагогічних дослідження та його розвиток у сучасній педагогічній науці.	2
2	Тема 2. Теоретичні засади організації та проведення педагогічних досліджень.	2
3	Тема 3. Експеримент як складова частина наукового дослідження-педагогічної діяльності.	2
4	Тема 4. Метод спостереження у педагогічних дослідженнях.	2
5.	Тема 5-6. Методи опитування у педагогічних дослідженнях. Рейтингові методи у педагогічних дослідженнях.	2
6.	Тема 7-8. Методи аналізу документів, продуктів діяльності та літературних джерел у педагогічних дослідженнях. Методи соціометрії, тестові методики педагогічних досліджень.	2
7.	Тема 9. Обробка та оформлення результатів педагогічного дослідження.	2
8.	Тема 5-6. Методи опитування у педагогічних дослідженнях. Рейтингові методи у педагогічних дослідженнях.	2
9.	Тема 7-8. Методи аналізу документів, продуктів діяльності та літературних джерел у педагогічних дослідженнях. Методи соціометрії, тестові методики педагогічних досліджень.	2

Розподіл балів, які отримують студенти під час семінарського заняття

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
5	Теоретичні питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; на високому рівні сформовані необхідні компетентності; всі навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані в повному обсязі. Під час заняття продемонстрована стабільна активність та ініціативність. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань продемонстровано на високому рівні.

4	Теоретичні питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі передбачені планом заняття навчальні завдання виконані в повному обсязі з неістотними неточностями. Під час заняття продемонстрована ініціативність. Відповіді на теоретичні питання без власних висновків
3	Теоретичні питання, винесені на розгляд, у цілому засвоєні; практичні навички та вміння мають поверхневий характер, потребують подальшого напрацювання та закріплення; навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані, деякі види завдань виконані з помилками, не опрацьовано додаткових джерел.
2	Теоретичні питання, винесені на розгляд, засвоєні частково, прогалини у знаннях не носять істотного характеру; практичні навички та вміння сформовані недостатньо; більшість навчальних завдань не виконано, деякі з виконаних завдань містять істотні помилки, які потребують подальшого усунення.
1	Студент не готовий до заняття, не знає більшої частини програмного матеріалу. Відсутнє розуміння основного змісту теми. Зробив несуттєве доповнення.
0	Відсутність на занятті

7. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання навчальних досягнень

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Поняття технології педагогічних дослідження та його розвиток у сучасній педагогічній науці.	7
2	Тема 2. Теоретичні засади організації та проведення педагогічних досліджень.	7
3	Тема 3. Експеримент як складова частина наукового дослідження-педагогічної діяльності.	7
4	Тема 4. Метод спостереження у педагогічних дослідженнях.	7
5.	Тема 5-6. Методи опитування у педагогічних дослідженнях. Рейтингові методи у педагогічних дослідженнях.	7
6.	Тема 7-8. Методи аналізу документів, продуктів діяльності та літературних джерел у педагогічних дослідженнях. Методи соціометрії, тестові методики педагогічних досліджень.	7
7.	Тема 9. Обробка та оформлення результатів педагогічного дослідження.	7
8.	Тема 5-6. Методи опитування у педагогічних дослідженнях. Рейтингові методи у педагогічних дослідженнях.	7
9.	Тема 7-8. Методи аналізу документів, продуктів діяльності та літературних джерел у педагогічних дослідженнях. Методи соціометрії, тестові методики педагогічних досліджень.	7

9. Методи навчання

Освітній компонент буде викладений у формі лекцій та семінарських занять, організації самостійної роботи здобувачів в бібліотеках та комп'ютерних мережах.

Викладач використовуватиме такі методи навчання, як розповідь, бесіда, дискусія, ілюстрування та демонстрування, практична робота, тренінг, кооперативні та колективно-групові технології, технології ситуативного моделювання, технології опрацювання дискусійних питань, інформаційні та комунікаційні технології, консультації тощо.

10. Методи контролю

Діагностика здійснюється за допомогою опитування студентів під час проведення практичних занять, виконання студентами тестових завдань, виконання індивідуального науково-дослідного завдання як міні-проєкту, написання есе та підсумкового контролю (підсумковий модуль).

Карта балів:

- робота на семінарському занятті – 45 балів (кожен семінар – 5 балів)
- підсумковий модуль – 25 балів (тести на платформі Moodle)
- ІНДЗ – 20 балів
- участь в наукових проєктах, написання наукового есе – 10 балів

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Шкала оцінювання за шкалою ECTS

За шкалою КОГПА	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	«відмінно»	A («відмінно»)
82-89	«добре»	B («дуже добре»)
75-81		C («добре»)
66-74	«задовільно»	D («задовільно»)
60-65		E («достатньо»)
35- 59	«незадовільно»	FX («незадовільно з можливістю повнорного складання»)
0-34		F («незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни»)

12. Методичне забезпечення

Силабус, робоча програма, навчальний посібник, література до курсу, завдання для самостійної роботи.

Академічна доброчесність та плагіат. Кожен здобувач вищої освіти повинен ознайомитися і слідувати нормам академічної доброчесності. Всю заплановану роботу здобувачі виконують самостійно. У разі виявлення несамоствійного виконання завдання, результат анулюється, а робота повертається здобувачу на доопрацювання з дотриманням правил академічної доброчесності.

13. Рекомендована література

Основна:

1. Безносюк О.О. Технології соціально-педагогічних досліджень. / О.О. Безносюк, О.В. Плахотнік // Навчально-методичний посібник – К.: Інфодрук, 2014. – 267 с.
2. Воловик П.М. Теорія імовірності і математична статистика в педагогіці. – К. Рад.школа, 1989. – 222 с.
3. Кыверляг А.А. Методы исследования в профессиональной педагогике. – Таллин : Валгус, 1980. – 334 с.
4. Максименко С.Д. Психологія в соціальній та педагогічній практиці: методологія, методи, програми, процедури. – К.: Наукова думка. – 1998 – 226 с.
5. Методологія наукового пізнання. – К., 1975. – 134 с.
6. Організація наукових досліджень / Програма курсу і методичні рекомендації для студентів психолого-педагогічного факультету. – Полтава: ПДП ім. В.Г. Коваленка, 1969. – 35 с.
7. Сидоренко В.К. Дмитренко П.В. Основи наукових досліджень: Навчальний посібник для вищих навчальних закладів освіти. – К. 2000. 259 с.
8. Підласий І.П. Діагностика та експертиза педагогічних проєктів. – К.: Україна. – 1998. – 343 с.
9. Педагогічна соціологія: Навчальний посібник. - Тернопіль, 1998.
10. Рудницька О.П., Болгарська А.Г., Світельникова Т.Ю. Основи педагогічних досліджень. – К., 1998.
11. Сидоров В. Введение в социальную работу. Интервью как один из основных методов социальной работы. – Донецк, 1997.
12. Скринінг шкільного життя. Методика комплексного психодіагностичного вивчення стану навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2001. – 72 с.

Додаткова:

1. Арешенков Ю.О. Вибір теми - стратегічний етап планування наукового дослідження // Методика организации научной работы с молодежью: Материалы международного семинара, 26 октября 2001 года в г. Кривом Роге (Украина). - Киев: ЕУФІМБ, Ін-т журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, 2001. - С.35-37.
2. Артемчук Г.Л. та ін. Методика організації науково-дослідної роботи: Навчальний посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. - К.: Форум, 2000. - 270 с.
3. Дем'яненко Н. М. Загальнопедагогічна підготовка вчителя у вищих закладах освіти України в ХІХ - на початку ХХ ст. // Педагогіка і психологія.- №4.- 1998. - с 141-150.
4. Донцов А.В. Методологія та методика соціально-педагогічних досліджень. Методичні рекомендації і програма курсу. - Харків: ХДПУ, 2001. - 32с.
5. Дичківська І.М. Розвиток інноваційної поведінки педагога //Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 19. - Рівне: РДГУ, 2002. - С10-14.
6. Должкова С.О. Педагогічна взаємодія вчителя та учнів як засіб формування творчої особистості в процесі навчання // Педагогіка вищої та середньої школи: Збірник наук, праць / Гол. ред. В.К. Буряк. - Кривий Ріг: КДПУ, 2001. - СІ 09-119.
7. Закон України про вищу освіту //Освіта. - 2002. - 20-27 лютого.

8. Закон України "Про наукову і науково-технічну діяльність" //Нормативно-правові акти про наукову та науково-технічну діяльність у вищих навчальних закладах України (У 2 кн. - Кн. 1) /За ред. Ю.І.Горобця та М.І.Панова. - Харків: Право, 2001. - С.43- 63.
9. Закон України "Про освіту" //Нормативно-правові акти про науково-технічну діяльність у вищих навчальних закладах України (У 2 кн. - Кн. 1) / За ред. Ю.І.Горобця та М.І.Панова. -Харків: Право, 2001.- СІ 7-42.
10. Карамішева Н. Педагогічна евристика //Діалог культур: Україна у світовому контексті: Філософія освіти: Збірник наук, праць /Ред.кол.: І.А. Зязюн (гол. ред.). - Львів: Українські технології, 2002. - ВІП.7. - С. 85-91.
11. Кравченко Г. Завдання та форми організації науково-методичної роботи в сучасній школі //Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету ім. В.Г. Короленка. Випуск 2(23). Серія "Педагогічні науки". - Полтава, 2002. - С. 22-25.
12. Кловак Г.Т. Координація студентської науково-дослідної роботи у професійній підготовці майбутнього вчителя сільської школи //Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: Збірник наукових праць Уманського держ. пед. ун-ту ім. Павла Тичини /Редкол.: Н.С.Побірченко (гол. ред.) та ін. - К.: Наук, світ, 2002. - Випуск 1.-С.163-168.
13. Концепція наукової, науково-технічної та інноваційної політики в системі вищої освіти України // Освіта України. - 2001. - 7 червня.
14. Кузь В.Г. Підготовка педагогічних працівників у вузі до роботи в сільському навчальному закладі // Підготовка вчителя до впровадження нових технологій навчання в сільській початковій школі: Монографія / О.А. Біда, Г.П.Волошина та ін.; За заг. ред. Н.С.Побірченко. - К.: Науковий світ, 2002. - С10-28.
15. Логинова Н.А. Феномен ученичества: приобщение к научной школе // Психологический журнал. - 2000. - Том 21. - № 5. - С. 106-111.
16. Лудченко А.А. и др. Основы научных исследований: Учеб. пособие. - К.: Знання, 2000. - 114 с.
17. Лушников А.М. Научно-исследовательская работа и профессиональная подготовка будущего учителя // Советская педагогика. - 1974. - № 7.- С. 87-91.
18. Микитюк О.М. Становлення та розвиток науково-дослідної роботи у вищих педагогічних закладах України (історико-педагогічний аспект) - Харків: Харківський пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди, 2001. - 256 с.
19. Навчальний процес у вищій педагогічній школі: Навчальний посібник / О.Г. Мороз, В.О. Сластьонін, Н.І. Філіпенко та ін.; О.Г. Мороз (ред.); Національний педагогічний ун-т ім. М.П. Драгоманова. - К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2001. - 338 с.
20. Наукові студії / Ред. кол. Удалов В.Л., Зудобич В.С. та ін. - Луцьк: Вид-во "Волинська обласна друкарня", 2001 – 86 с.
21. Національна доктрина розвитку освіти //Освіта. - 2002. - 24 квітня - 1 травня.
22. Обухов А.С. Введение в социально-психологическое исследование (программа для детского экологического лагеря) // Школьные технологии. - 2001. - № 3. - С. 121-134.
23. Орлик П.И., Шевченко А.В. Приобретать навыки научного труда // Вестник высшей школы. - 1986. — № 3 - С.47-49.
24. Сидоренко В.К., Дмитренко Г.В. Основи наукових досліджень: Навчальний посібник для вищих педагогічних закладів освіти. - К.: РННЦ "Дініт", 2000. – 259 с.

25. Січко С, Кисельов С. Науково-дослідна робота у школах нового типу: організація, методика, результати: Науково-методичний посібник. - К.: Бібліотечка "Першого вересня", 2000. – 36 с.
26. Сметанський М.І., Найдьонов І.М., Холковська І.Л. Технологія педагогічних досліджень: навчальний посібник. - Вінниця: ВДПУ, 1997. - 31с.
27. Тюрина В.А., Ващенко И.В. Основы методологии и методики научного исследования: Учебное пособие. - К.: ООО "Международное финансовое агентство", 1998. – 44 с.
28. Тягло А.В. Критическое мышление на основе элементарной логики: Учебное пособие. - Харьков: ХГПУ, 2001. – 210 с.
29. Чижевський Б. Науково-педагогічні основи інновацій у сфері освіти // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: Збірник наук. праць. Випуск 5 / Ред. кол.: Л.І. Даниленко (гол. ред.) та ін. - К.: Логос, 2001.- с.18-26.
30. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник для вищих навчальних закладів. - Харків: Харківська державна академія культури, 1998. - 287 с.
31. Шульга З.П. О методике научно-исследовательской работы: Применительно к исследованиям обществоведов. - К.: Вища школа, 1978.-158 с.
32. Краснобокий Ю.М. Словник-довідник науковця-початківця. - К.: Науковий світ, 2000. - 83с.
33. Курсова, дипломна, магістерська: що про них потрібно знати?: Методичні рекомендації до виконання та оформлення науково-дослідних робіт студентів / Укл. Гнаповська Л.В., Ляной Ю.О., Огієнко Ю.О. - Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2001. – 36 с.
34. Курсові і дипломні роботи студентів у системі роботи з науковою літературою: Методичні вказівки до написання курсових і дипломних робіт для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання / Л.М. Двірна (уклад.); Черкаський інженерно-технологічний інститут. - Черкаси: ЧІТІ, 2000. – 16 с.